

Ex liberali. Univ. Ingoviae. pp. Theatini. Anno 1771.

NOTE
IN EVANGELICAS
LECTIONES, QVAE PER TO-
TVM ANNVM DOMINICIS DIE-
BVS IN ECCLESIA CATHO-
LICA RECITANTVR.

*OPVS AD PIE MEDITANDVM
ac simul ad precandum DEVUM accommo-
datum, & nunc primum in lu-
cem editum.*

AUTHORE
R. P. PETRO CANISIO SOCIETATIS
IESV Doctore Theologo.

Cum peculiari Priuilegio Sac. Cas. Maiest. ad decennium.

F R I B U R G I H E L V E T I O R V M .
Ex officina Typographica Abrahami Gemperlini.

M. D. X C I.

EPISTOLA DEDICATORIA.

ADMODVM RE-
VERENDIS ET EXIMIIS
VIRIS, DOMINO PETRO SCHNEV-
LINO, IN SPIRITUALIBVS REVERENDIS-
simi Episcopi Lausannensis Vicario, Dominis Erhardo
Torino Præposito, aliisque Ecclesiæ Collegiatæ Friburgi
Heluetiorum Canonicis, ac reliquo ditionis Friburgens.
Clero, PETRVS CANISIVS gratiam & pacem since-
rè à IESV CHRISTO precatur.

VOLVTVM est iam decennium, Viri
colendi & Ecclesiastica dignitate spectabi-
les, quum ego primum in Friburgensem hāc
urbem non sponte procurrens, sed authori-
tate maiorum impulsus perueni, vt me qua-
lemcunq; seu operariū, seu ecclesiasten in ista excōlenda messe
præstarem. Ita enim Deo Opt. Max. cuius est propriū in vi-
neam suam operarios destinare, placuit, vt ego per legitimū
ostium introductus, extremam etatis meæ quasi scenam hic
agerem, ac militiam quam vocant emeritam inter Helue-
tios obtinerem. Neq; verò me piget actædet in hoc ipso agro
tamdiu versari, ubi reipsa comperio, vestram erga me & in-
stitutum hoc nostrum benevolentiam esse singularem, si-
mulq; præclara pietatis vestrae studia, quibus DEI summi

EPISTOLA

verbum & cultum quotidie promouetis, permulti mecum animaduertunt. Unde non possum perenni bonorum omnium authori non gratias agere, simulq; gaudere, quod obedientia duce confisus, & caritate comite animatus, in hac ætate qualiscunq; collega & cooperator hucusq; vobiscum degam, & communem Christi Ecclesiacq; causam, qua nihil nobis debet esse antiquius, aliqua ex parte vestro incitatus exemplo confirmem ac proueham. Scio enim probè, qualem quantamq; prouinciam religionis ergo tot annis sustineatis, & quam gnauiter pro Catholicæ fidei sincera confessione, solidaq; doctrina decertetis, præsertim tot monstris errorum ac hæresum vndiq; grassantibus, quæ misere conuulsum, proh dolor, hunc Episcopatum magis magisq; dilacerant. Vestra enim vigilantia, & simul incorrupti Senatus nostri autoritate constanti factum est, (dicto absit inuidia) ut multa Catholicorum millia, tanquam electæ & dilectæ reliquiae Israëlis, haec etenus in Friburgensi ditione conseruentur, suaq; genua coram Baal & idolis aliis recens erectis non incuruent, sed potius instar senioris Tobiæ, Dominum Deum Israël in sancta Hierusalem veroque eius templo sincerè querant, inuocent ac adorent. Quis vero prudens vel ambigat, vel inficietur permagni referre, ut sanæ & orthodoxæ doctrinæ depositum, quod Apostolus Paulus Timotheo suo commendauit, multis populis inseruiat, illisq; integrum custodiatur, & semper Apostolicus ille obseruetur canon: Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci: optimum est enim gratia stabilire cor, & non escis? Ament interim alij, sibiique sumant antiqua nomina, & speciosis Pastorum, Doctorum & Præpositorum

titulus

EPISTOLA

compensarem, meiqz, desiderij & communis studij, quod formandi Christiani populi animis debemus, hoc qualemcumqz testimonium ac specimen adhiberem. Tractamus ergo Evangelicas Notas in illis fundatas lectionibus, quae festis diebus in Catholicis templis proponi, & ex more tum antiquissimo, tū probatissimo explanari publicè consueuerunt. Quod argumentum sicut à mea professione non videtur alienum, ita vobis Orthodoxæ doctrinæ studiosis gratiū, simulqz ad pietatem populo instillandam non infrugiferum fore confido. Etenim hæ Notæ, nisi planè fallor, locos & capita suggesturunt, quæ cùm sèpè alias, tūm diebus maximè Dominicis in mentem reuocari, & hoc quidem pestilenti tempore ad morbos animorum sanandos vix vnquam satis inculcari posse videntur. Quanquam non ignorō, multos & præstantes Theologos reperiri, qui de huiuscmodi lectionibus Evangelicis multa utiliter & præclarè scripserint, vt illa non solum à doctoribus siue concionatoribus, sed etiam ab auditoribus Catholicis meritò perlegantur. Nos verò, qui talibus coryphaeis ac ducibus libenter cedimus, paulò aliam docendi rationem sequi, & viam ab aliis nonnihil disparem ingredi decreuimus. Etenim quod aliis usitatum est, circa sensum quem vocant, literalem non hæmus, sed historiam Evangelicam verborumqz contextum anxie discutere vt plurimum supersedemus. Sat enim habemus, pauca & precipua doctrinæ salutaris capita ex propositis Evangeliorum lectionibus excerpere, eaquæ ad meditandum simul & precandum accommodare: vt si non doctis, saltem bonis & candidis Lectoribus pro nostra tenuitate consulta mus, neqz tam ad intellectum illustrandum, quam ad affe-

Etus

Etus religiosè concitandos in medium aliquid adferamus. Si quidem res ipsa loquitur, nimis verā esse multorum querelā de summa horū exulceratorum tēporum iniquitate, quibus antiqua Orthodoxorum pietas in plurimorū animis vel iacet extincta, vel adeò quidē refixit, vt ad vigorem pristini officij vix resuscitari posse videatur. Multis igitur & ingētibus stimulis indigemus, vt cōmuniſ ille teþor ac torpor, qui nostros animos iampridē fœdē occupat, subinde discutiatur, vt q̄ falsa reiecta securitate, quæ fundi nostri est calamitas, ad diuinum timorem & amore in nostris animis renouandū postliminio redeamus, nè alioquin in hac velut longa, ſæua & rigēte prorsus hyeme, quæ agrū nostrum informem ac ſterile efficit, tam diu hærere ac frigere pergamus. Nimiū eſt ſanè ſtupidus, qui non intelligit, Christi vaticinium ad hæc noſtra & poſtrema tempora pertinere. Multi pseudoprophetæ, inquit, ſurgent, & ſeduent multos, & quoniam abundabit iniquitas, refri- gescet charitas multorum. Qui autem perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluiſ erit. Nec diſſentit Apoſtolus, cuius quidem ſententiam indies magis ac magis videmus impleri. In nouiſsimis diebus, ait, iſtabunt tempora periculosa, & erunt ho- mines ſeipſos amantes: habentes quidem ſpeciem pietatis, vir- tutem autem eius abnegantes, vt cætera præteream.

Igitur, vt vnde deflexit, eò redeat oratio, opera preium fa-cturus videbar, ſi eiusmodi Euangeliorum lectionibus, quæ ſingulari D E I ſpiritu ſelectæ atque digestæ, toties in Ec-cleſia repetuntur, quasdam notas adſcriberem. Harum ve-rò uſum & fructum in eo ponimus, vt ſi fieri queat, velut ſurdastris uellicentur aures, & dormitantibus torpor excu-

DEDICATORIA.

Orthodoxam veritatem nunc maximè oppugnatam non pa-
rūm illustrant ac roborant.

Demùm quicquid isthuc est operis, de quo alios aliter si-
nimus iudicare, id nos ad summā summi Dei gloriam & sin-
gularem Lectorum utilitatem euulgamus, vestrōq, cumpri-
mis ordini, honorabiles viri, verbiq, diuini præcones, & ouiuū
Christi pastores, reuerenter nuncupamus atque inscribimus.
Quem sanè laborem non solum vobis puræ Catholicæque do-
ctrinæ custodibus & assertoribus conferre, verūmetiam per
vos aliis fidei vestræ concreditis ouibus commendatiorem ef-
fici, maiorem in modum optamus. Quod si me ut seniorem,
vestrique honoris amantem audire dignamini, fratres in
Christo IESU dilectissimi, magna id curæ vobis semper erit,
ut omnes & singuli auream verèq, Apostolicam obseruetis
normam, quæ ad ordinis vestri dignitatem vindicandam
plurimum valet, hodieque satis inculcari non potest. Sic au-
tem habet Græcè Paulus: ἐπεχειρῶν, οὐκ εἰδασθείς, ἐπιμενότοις.
τὸν πολὺ μετών, οὐκ εργάζοντες, ηγετὸς αὐτούτων οὐ, hoc est, ATTEN-
DE TIBI ET DOCTRINÆ: insta vel persiste in il-
lis. Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies, & eos qui te
audiunt. Dominus IESUS princeps pastorum, & omnis
Ecclesiæ caput, qui vos velut operarios in messem suam ex-
colendam euocauit, ac fideliter laborantibus immensa æter-
naque præmia præparauit, vestros omnium conatus ad sui
nominis gloriam, multorumque salutem prouehendam et-
iam atque etiam prosperet, totique agro Friburgensi peculia-
riter benedicat. Datum Friburgi Heluetiorum, anno post
Christum natum, M. D. XC I. Mense Ianuario.

P E T R U S S C H N E U L I N, R E U E-
rendissimi Domini, Dn. Episcopi Lausannensis Vicarius
generalis, ad Clerum sibi subiectum vniuersum.

O P V S hoc desideratum & nouum, quod R. P. Petrus Ca-
nisius cùm in aliorum, tūm in nostrorum hominum ec-
clesiasticorum gratiam conscripsit ac edidit, Nos vt verè
Catholicum lectuque dignum studiosè amplectimur, &
hoc testimonio palam comprobamus. Deinde omnibus
& singulis Decanis, Parochis & Concionatoribus, siue sc-
culares illi, siue regulares fuerint, seriò præcipimus, vt hūc
librum emant, sibi & aliis commendatum habeant, eiusq;
lectione & instructione frequenter vtantur. Ita enim fu-
turum speramus, vt iuuante Domino ex hisce Notis Eu-
angelicis & sibi fructum non pœnitendum colligant, &
ad populum rectè pièque formandum subinde paratio-
res accedant. Datum Friburgi ex ædibus nostris, Anno
post C H R I T V M natum sesquimillesimo nonagesimo
primo.

DIVVS HIERONYMVS ad Nepotianum.

DIVINAS scripturas sapientia lege, immò nunquam de manis
bus tuis sacra lectio deponatur. Disce quod doceas: obtine eum qui
secundum doctrinam est fidem sermonem, ut possis exhortari in
doctrina sana, & contradicentem reuincere.

D. IOANN. CHRYSOST. Homel. 22. ad populum.

V E R S A R E semper in diuinis scripturis. Sicut enim vinum
dum bibitur, tristitiam sedat, & cor commutat in lætitiam: sic
& spirituale vinum dum bibitur, in lætitiam conuertit ani-
mam tuam.

INDEX

IN EXIMO FE-
STO VENERABILIS COR-
PORIS CHRISTI, ET PER
EIVS OCTAVAM.

Sequentis Euangeli argumentum.

E VANGELIVM hoc pars est longæ difficilisque disputationis, quam Christus cum Capharnaitis habuit de carne sua edenda, sanguineque bibendo. Vbi sanè scitu dignum est, duplicem Christi sumptionem, purè spiritualem nempè & sacramentalem constitui, & vtramque in hoc capite Ioannis, sicut & in præsenti Euangelio intelligi oportere. Spiritualis est fides seu fiducia in meritū corporis & sanguinis Domini in cruce pro nobis oblatis: sacramentalis autem externa illa sub panis & vini speciebus Eucharistiæ sacræ perceptio. Hæc spiritualem sanè sumptionem semper includit, & sine illa non prodest, quin etiam communicanti obest plurimum. Licet autem Patres partim de sacramentali, partim de spirituali sumptione verba Christi in hoc Euangelio interpretentur, tamen ab Hilario, Chrysostomo, Cyrillo ac aliis discedere tutum non est, qui sacramentalē illam sumptionem hīc Christi verbis indicari & vrgeri planissimē tradunt. In quem sensum concedens Ecclesia hoc Euangelium utique nunc proponit, & cum præsente festo coniungit, quod sacramenti huius firmam confessionem simul & publicā venerationem si unquam aliās, nunc in primis à fidelibus omnibus exigit. Et sicut veterum Capharnitarum, sic

Ioann. 6.

etiam

etiam murmurantium & blasphemantium hodie sacramentiorum ora potenter obturantur, cum Christi verba sic accipimus, quod caro sua non ænigmaticè aut parabolicè, sed verè cibus, & sanguis eius potus existat, quandoquidem spiritualiter in nobis idem operentur, quod cibus & potus externus corporaliter in homine efficere solent. Nam reficiunt, confortant, restaurant ac oblectant edentem, ipsamque vitam hominis conseruant, atque aduersus famem, siti, multosque defectus corporis omnino tuerentur. Accedit & alter eiusdem sacramenti dignè suscepiti fructus, quod hominem credentem Christo incorporet, & quodammodo cum illo unū faciat iuxta illud: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinē, manet in me, & ego in illo. Hinc illa mirifica virtus fidelium, qui post sumptum hoc mysterium in Christo ita firmi tuique persistunt, ut contra peccatum, mortem, diabolum & mundum invicti pugnare, immo & fortiter triumphare possint. Etenim non fide tantum & charitate, sed etiam per carnem Dominicam in Eucharistia perceptam cum Christo ipso arctissimè coniungimur, ut hoc diuino cibo in ipsam quoque carnem conuertamur, quemadmodum ^a Chrysostomus & ^b Cyrilus Alexandrinus simul, & ^c Hierosolymitanus perspicuè docent. Maior adhuc suscepti sacramenti fructus est, quod vitam cum Christo perpetuam piis largiatur, quam nihil quidem perfectius & opribilius in hac futuraque vita potest desiderari. Sic enim disertè promisit Veritas: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum. Vocat igitur Chrysostomus hoc sacramentum antidotum aduersus Cacodæmones, & pignus immortalitatis, estque caro viuificans quæ mortem expellit recte communicantium, teste Cyrillo. Et nè viles hæreat scrupulus, Christum hic de sacramentali corporis sui sumptione loqui, quam Græci Latiniq; Patres pluximi adstruunt, eludi sanè non possunt verba eiusdem Domini clarissima, quæ in hoc ipso capite paullò antè proponuntur: Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Attende inquit Theophilaetus, quod panis qui à nobis in mysteriis manducatur, non est tantum

Ioan. 6.

^a Homil. 45.
in Ioannem.
^b Lib. 10. in
Ioan.
^c In Cate-
chef. 4. my-
stagogica.
Ioan. 6.

Lib. 4. in Ioā.

Ioan. 6. & ibi
dē Theophi-
laetus.

figu-

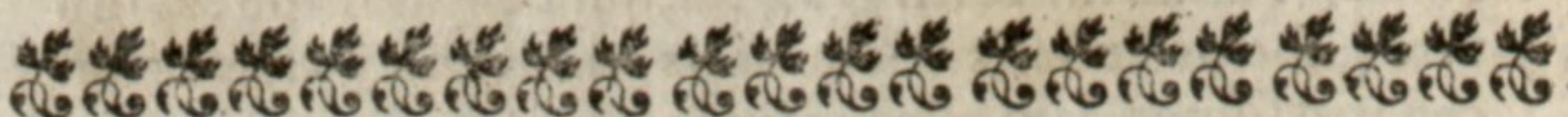
figuratio quædam carnis Domini, sed ipsa caro Domini. Non enim dixit, Panis quem ego dabo, figura est carnis, sed caro mea. Transformature enim arcanae verbis panis ille per mysticam benedictionem & accessionem sancti Spiritus in carnem Domini.] Nihil sanè poterat Theophilactus, ut reliquos interpres præteream, proferre, qua Catholica sententia euidentius confirmari, & veterum nouorumq; Capharnaitarum error retundi fortius posset. Errant verò turpiter in hoc sexto Ioannis capite, qui nobis Catholicis obtrudunt illam Christi sententiā: Caro non prodest quicquam, indeque colligunt, verum & naturale Domini corpus non esse in Eucharistia, atq; ut solam spiritualem communionem per fidem vrgeant, & sacramentalem excludant, his Christi verbis impiè abutuntur. Primum enim ex eodem capite satis constat, Christi Domini carnem verè credentibus permultū prodeſſe, & ad edendam necessarium esse, sicut Christus ipſe testatur. Deinde refelluntur illi cōficij Capharnaitæ, opinantes visibilem & mortalem Christi carnem edi, cibumque communem nobis effici oportere, carnem inquam, ut Augustinus loquitur, in cadavere dilaniatam, vel in macello venditam: atque idcirkò Christum de tanto mysterio differentem assequi non poterant. Merito igitur audiunt: Caro non prodest quicquam: Spiritus est qui viuificat. Verba quæ ego loquutus sum, spiritus & vita sunt. Falluntur & illi grauiter, qui communionem sub vtraq; specie cunctis etiam laicis administrandam, accēſſariò sumendam esse sentiunt, quia Christus in hoc ipso capite dixerit: Nisi manduaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ut enim concedatur, locum illum ad sacramentalē manducationem pertinere, cùm veteres etiam eundem referant ad spiritualem, per quam Christo per fidē incorporamur, nulla tamen illi aut vini aut calicis mentio facta est, ac bibere quidem & manducare, sicut Christus ibidē loquitur, nō corporale, sed spirituale est, ita ut qui corpus Domini manducant, etiam sanguinem eius bibere videatur. Alia est sanè communio sacerdotum sa-

Tractatu 27.
in Ioann.

crificantium,

Luc. 24.

crificantium, qui Christi passionem in altari ex professō
repræsentant, quod sine utraq; specie fieri nō potest: alia
laicorum, quos nihil vetat, si ita præscribat Ecclesia, sub
vna sacramēti specie Christum integrū sumere, quemad-
modū Chrysostomus, Augustinus aliiq; plures probabi-
liter cēsent, duos discipulos in Emmaus sub panis dūtaxat
specie cōmunicasse. Errandi verò præbet ansam, quod ca-
licis vsum vrgentes, Dei spiritu qui extra verā Ecclesiam
non est, destituti, de tāto fidei mysterio secundū carnē
iudicent, plus æquo solliciti de bibitione. Nec vident il-
li Catholicos sub vna specie cōmunicantes, non modò
corpus, sed simul sanguinem & animam ac diuinitatem
Christi percipere, atq; in illis communicantibus impleri
CHRISTI promissionē: Si quis manducauerit ex hoc pa-
ne, viuet in ēternum. Et simile prorsus est quod sequitur:
Qui manducat hunc panem, viuet in ēternum. Labētur
in eo etiam noui Calixtini, quod sibi persuadeant, sub v-
na specie minus quām sub utraq; contineri, corpusq; &
sanguinem Domini propter diuersa signa separari; nec a-
nimaduertunt, licet diuersa signa exhibeantur à sacerdo-
tibus, ut corporis & sanguinis Dominici separatio in cru-
ce facta significetur, vnum tamē esse signatū, & æquè sub
vna sicut sub utraq; specie integrum viuumq; Christum
cōtineri, & cum sacramento perfecta virtute à dignè com-
municantibus percipi. Qua de realibi opportunius.

EIVSDEM FESTI EVAN- gelium. Ioann. VI.

IXIT IESVS discipulis suis & turbis Ju-
dæorū: Caro mea verè est cibus: & sanguis
meus verè est potus. Qui manducat meam
carnem, & bibit meum sanguinem, in me
manet, & ego in illo. Sicut misit me viuens

Pater,